

ŽIADOSTIVOSŤ

Rodinná katechéza 158-2020 (740)

www.inky.sk

týždeň po 25. 10. 2020

„Nebudeš žiadostivo túžiť po dome svojho blížneho. Nebudeš túžiť po manželke svojho blížneho ani po jeho sluhovi, ani po služke, ani po volovi, ani po oslovi, ani po ničom, čo patri tvojmu blížnemu“ (Ex 20, 17).

„Každý, kto na ženu hľadá žiadostivo, už s ňou scudzoložil vo svojom srdci“ (Mt 5, 28).

BOŽIE SLOVO:

(1 Jn 2,15-17)

Čítanie z 1. listu sv. apoštola Jána: *Nemilujte svet, ani to, čo je vo svete. Ak niekto miluje svet, nie je v ňom Otcova láska. Veď nič z toho, čo je vo svete, ani žiadostivosť tela, ani žiadostivosť očí, ani honosenie sa bohatstvom, nie je z Otca, ale zo sveta. A svet sa pomínie, aj jeho žiadostivosť. Kto však plní Božiu vôľu, ostáva naveky.* Počuli sme Božie slovo!

KATECHÉZKA (KKC 2514 – 2520)

(porov. www.inky.sk, úvahy/katechézy č.)

Posledné dve prikázania, deviate a desiate, idú do väčšej hĺbky. Nezaoberajú sa vonkajším konaním, ale vnútornými pohnútkami, postojmi, túžbami naše duše. V tomto sa už veľmi blížia Evanjeliu a akoby v nich už zaznievala Ježišova Reč na Hore, kde Ježiš hovorí presne o tomto: „*Počuli ste, že otcom bolo povedané: „Nezabiješ!” Kto by teda zabil, pôjde pred súd. ²² No ja vám hovorím: Pred súd pôjde každý, kto sa na svojho brata hnevá. Počuli ste, že bolo povedané: „Nescudzoložíš!” ²⁸ No ja vám hovorím: Každý, kto na ženu hľadá žiadostivo, už s ňou scudzoložil vo svojom srdci“ (Mt 5,21-22,5,27-28). Ježiš v týchto slovách zdôrazňuje to, čo je naznačené už v týchto prikázaniach, že totiž hriech nie je vo svojej podstate *vonkajší skutok*, ale *vnútorný stav*, v ktorom sa nachádzame, v ktorom sa nachádza naše srdce, naša myseľ – a to, či sa aj prejaví navonok alebo len ostane len v podobe skrytej žiadostivosti, už až tak veľmi nezaváži. Iste, skutok je horší, než len úmysel – ale nič to nemení na tom, že aj keď sa naša žiadostivosť neprejaví navonok, stále v nás je.*

Aby sme tomu lepšie porozumeli, musíme sa vrátiť na samý začiatok dejín našej spásy. „*Vláda nad svetom, ktorú dal Boh na počiatku [prvému] človekovi [v Raji], uskutočňovala sa predovšetkým u samého človeka ako ovládanie seba. Celá bytosť človeka bola neporušená a usporiadaná, pretože bol bez trojitej žiadostivosti, ktorá ho podrobuje zmyselným rozkošiam, dychtivosti po pozemských dobrách a túžbe presadzovať sa proti príkazom rozumu“ (KKC 377). Človek v Raji teda nemal žiadnu pozemskú žiadostivosť. Žil v dokonalej apatheii (porov. 77/632). Po ničom netúžil, pretože všetko mal. Všetko pozemské mal darované od Boha v Raji a všetko nebeské mal od toho istého Boha prisľúbené v nádeji. Po čom by teda ešte mohol túžiť? Slobodný od túžob aj sám bol slobodný a žil svoj život v čírej radosťi, v hlbokom pokoji, slobodný, krásny a vznešený ako sám Boh!*

Hriech v samej svojej podstate je opustenie Boha. Všetko ostatné sú už len dôsledky tohto opustenia. Augustín začína svoje Vyznania slovami: „*Pre seba si nás stvoril a nespokojné je naše srdce, kým nespočinie v tebe.*“ Kde ale niet Boha, tam niet ani uspokojenia. Kde niet uspokojenia, tam ostáva len smäd a nenaplnená túžba, večná nespokojnosť – *žiadostivosť*. Tak to ako ovocie hriechu opisuje aj Katechizmus: „*Súlady, v ktorom žili vďaka prvotnej spravodlivosti, je zničený; vláda duchovných schopností duše nad telom je podlomená; spoločenstvo muža a ženy podlieha napätiam; ich vzťahy budú poznačené žiadostivosťou a panovačnosťou“ (KKC 400).*

Táto žiadostivosť je tak obrovským problémom aj čo sa spoločného nažívania ľudí týka. Z nej totiž vychádza každé zlo, ako vysvetľoval poslucháčom Ježiš, že „*zo srdca vychádzajú zlé myšlienky, vraždy, cudzoložstvá, smilstvá, krádeže, krivé svedectvá, rúhanie“ (Mt 15,19).*

Zákon sa usiluje nejako zaistiť, aby sme sa, ľudovo povedané, navzájom „nepozabíjali“. Najprv zakazuje zlé skutky: „*Nezabiješ! Nescudzoložíš! Nepokradneš! Nebudeš krivo svedčiť! Nebudeš podvádzat! Cti svojho otca i matku“ (Mk 10,19).* Lenže keď je človek dobiela rozpálený hnevom alebo závišťou, nenávišťou či žiadostivosťou a vášňou – ťažko mu je ovládať svoje konanie! Preto Zákon v samom závere Desatora rieši aj túto otázku a hovorí, akokoľvek to znie náročne a ťažko, aby človek strážil už aj svoje myšlienky, túžby, hnutia srdca. Tak k tomu potom znova nabáda aj Písmo: „*Veľmi stráž svoje srdce, lebo z neho (vyvierajú) žriedla života“ (Prisl 4,23).* Nedokáže ale tento problém vyriešiť, pretože Zákon sám, úsilie človeka snažiaceho sa žiť dobrý život, nijako nemôže preklenúť priepasť medzi človekom a Bohom. Človek sice pozná Boha, poslúcha Boha, zažíva Božie požehnanie, ale stále nespočíva v Bohu – a jeho srdce ostáva nespokojné...

Toto riešenie prichádza až s Kristom. Ako vraví Písmo: „*Čo bolo nemožné zákonu pre slabosť ľudskej prirodzenosti, to uskutočnil Boh, keď pre hriech poslal svojho Syna v tele podobnom hriešnemu a v tele odsúdil hriech, ⁴ aby sa požiadavka zákona splnila v nás, čo nežijeme podľa tela, ale podľa Ducha. ⁵ Lebo tí, čo žijú podľa tela, zmyšľajú telesne, ale tí, čo žijú podľa Ducha, zmyšľajú duchovne“ (Rim 8,3-5), lebo „*skrze neho máme obaja v jednom Duchu prístup k Otcovi. ¹⁹ Teda už nie ste cudzinci ani prišielci, ale ste spoluobčania svätých a patríte do Božej rodiny“ (Ef 2,18-19).* Počuli sme? Znova patríme do Božej rodiny! Brány Raja sa nám znova otvorili, znova máme v Duchu Svätom v Božom Synovi prístup k Otcovi! Môžeme konečne spočinúť v Bohu, naše srdce môže byť nasýtené – a my konečne oslobodení od našej žiadostivosti! Aj keď sa toto naše oslobodenie neudeje naraz, Katechizmus na to upozorňuje, keď hovorí, že „*V pokrstenom však zostávajú niektoré časné následky hriechu, ako ... náklonnosť na hriech, ktorú Tradícia volá žiadostivosť (concupiscentia) alebo metaforicky ohnisko hriechu (fomes peccati)“ (KKC 1264).* Irenej v 2. storočí to nazval *navykaním si*: úmerne tomu, ako sa vraciame k Bohu a *navykáme si znovu žiť v Bohu a s Bohom*, úmerne tomu hasne naša žiadostivosť, až kým nebudeme slobodní úplne.*

UVAŽUJEME:

„*Kresťanská teológia ... dala [žiadostivosti] osobitný význam hnutia zmyslovej túžby (appetitus sensibilis), ktorá odporuje činnosti ľudského rozumu“ (KKC 2515).* Aj v prirodzenej rovine vieme, čo je správne – *zdravo jest', byť slušný, dodržiavať sľuby, usilovne pracovať, aj si zacvičiť,...* – predsa však práve *žiadostivosť* spôsobuje, že v skutočnosti konáme podľa *pocitov* hlada a žiadostí a nie podľa rozumu. Ešte viac sa to prejavuje vo vzťahu k Bohu a k Večnej spáse, kde tiež *rozumom* vieme, čo máme robiť a ako máme žiť, lenže často sa poddávame práve tejto *žiadostivosti*, v ktorej sa síce márne, ale snažíme nahradiť Boha a Božiu blaženosť v Bohu jedlom, pitím, zábavou, ale aj dôležitosťou, uznaním od ľudí, mocou... Výsledkom je „*boj náklonnosť medzi „duchom“ a „telom““ (KKC 2516) – alebo povedané dnešnou rečou, medzi rozumom na jednej strane a pudmi a citmi na druhej strane. A ako hovoria odborníci, na začiatku sme všetci hlavne citoví, nie rozumoví ľudia, vládnú nám viac naše chůtky a pocity a nálady, než rozum.*

Jedna z podstatných zložiek kresťanského života je „*očisťovanie srdca a praktizovanie miernosti“ (KKC 2514), pretože „tým, čo majú „čisté srdce“, je prisľúbené, že uvidia Boha z tváre do tváre a že mu budú podobní. Čistota srdca je predpokladom videnia Boha“ (KKC 2519).* V sile, ktorú nám dal krst, sa tak deje „*prostredníctvom čnosti a daru čistoty, lebo čistota umožňuje milovať úprimným a nerozdelným srdcom; prostredníctvom čistého úmyslu, ktorý spočíva v zameraní na pravý cieľ človeka: pokrstený sa snaží prostým okom vo všetkom nájsť a plniť Božiu vôľu; prostredníctvom čistého pohľadu, vonkajšieho i vnútorného; ovládaním citov a obrazovnosti; odmietaním akejkoľvek záľuby v nečistých myšlienkach, ktoré pobádajú k odvráteniu sa od cesty Božích prikázaní;... prostredníctvom modlitby“ (KKC 2520).* Všetky tieto nástroj smerujú k tomu, aby sme s ich pomocou zmenili *samo naše srdce*, naše zmyšľanie, aby sme si *navykli byť v Bohu a úplne odvykli od sveta* a jeho žiadostivosti.

Ako na tom sme? Očisťujeme aktívne a vytrvalo svoje srdce? Trénovaním *čnosti*, formovaním *úmyslov a pohľadu* na svet, *modlitbou*? A naozaj sa aj naše srdce stáva stále čistejším? Funguje to?